

Sygnatura akt I C 816/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Marek Dziwiński

Protokolant: Anna Kołatek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 października 2018 r. w K.

sprawy z powództwa E. W.

przeciwko A. P.

o zachowek

I zasądza od pozwanej A. P. na rzecz powódki E. W. kwotę 29.437,50 zł z ustawowymi odsetkami od 26.01.2015 r. do dnia zapłaty;

II dalej idące powództwo oddala;

III zasądza od pozwanej A. P. na rzecz powódki E. W. kwotę 3.748,52 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV przyznaje biegłej M. T. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kamiennej Górze kwotę 420,64 zł tytułem wynagrodzenia za udział w rozprawie w dniu 17 października 2018 r.;

V nakazuje pozwanej A. P. aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kamiennej Górze kwotę 1.169,40 tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa, zaś powódce E. P. nakazuje aby z tego tytułu uiściła na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kamiennej Górze kwotę 410,87 zł.

Sygn. akt I C 816/15

UZASADNIENIE

Powódka E. W. wniosła o zasądzenie od pozwanej A. P. kwoty 40 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zwrot kosztów procesu według norm przepisanych w tym opłaty od pozwu. Kwoty tej dochodziła tytułem zachowku po zmarłej matce J. P..

Uzasadniając swoje stanowisko powódka podała, że J. P. darowała pozwanej udział wynoszący 1/2 części nieruchomości składającej się z zabudowanej działki gruntu nr (...) oraz nieruchomość stanowiącą działkę numer (...), a następnie sąd spadku stwierdził, że A. P. nabyła na podstawie ustawy 1/3 części spadku po S. P. oraz 1/2 części spadku po zmarłej J. P.. Powódka podniosła, że darowiznę powyższą należy uwzględnić przy obliczeniu zachowku. Jak podała powódka wartość obu nieruchomości wynosiła łącznie 153 000 zł, a zachowek od tych kwot - 40 000 zł.

W odpowiedzi na pozew A. P. wniosła o oddalenie powództwa ponad kwotę 15 000 zł, rozłożenie kwoty na 36 równych miesięcznych rat.

W uzasadnieniu pozwana przyznała, że J. P. darowała jej nieruchomość składającą się z działki (...) oraz udział w nieruchomości - działki nr (...). Pozwana zakwestionowała wysokość zachowku. Wartość rynkowa, jak twierdzi pozwana, wynosi 10 000 zł jeśli chodzi o udział w nieruchomości składającej się z działki (...), natomiast wartość

nieruchomości – działki (...) wynosi 50 000 zł. Pozwana podała, że zachówek należny powódce wynosi 15 000 zł. Podniosła również, że poczyniła nakłady na nieruchomość w wysokości około 50 000 zł. Pozwana dalej podała, że powódka podjęła z konta matki oszczędności, które powinny zostać rozliczone.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Nieruchomości, dla których Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze prowadzi księgi wieczyste nr (...) składające się z działek nr (...) zabudowane są budynkiem mieszkalnym.

Dowody: odpis zwykły ksiąg wieczystych (...) k. 6-7.

Budynek ten był podzielony na dwa mieszkania. Jedno z nich zajmowała J. P., a drugie – A. P. z córką.

(okoliczności bezsporne)

J. P. w dniu 26.04.2007 r. darowała swojej córce A. P. udział w prawie własności wynoszący 1/2 części w nieruchomości - działce numer (...), dla której Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...), a także prawo własności nieruchomości – działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Dowody: umowa darowizny k. 3-4, odpis zwykły ksiąg wieczystych (...) k. 6-7.

Budynek ten od kiedy mieszkała w nim J. P. był w nieustannym remoncie. Wymieniono m.in. pokrycie dachowe, okna, wykonano posadzki, ogrzewanie i inne instalacje, wyremontowana została łazienka, kuchnia, pokój na piętrze. Część z tych prac wykonana została przed dokonaniem darowizny, a część później, również po śmierci darczyńcy.

Dowody: zeznania świadka Z. W. z 6.12.2017 r. e-protokół od 00:21:57 do 01:01:31, zeznania świadka M. M. z 6.12.2017 r. e-protokół od 01:02:49 do 01:17:10, zeznania świadka J. S. z 6.12.2017 r. e-protokół od 01:17:25 do 01:29:55, zeznania świadka D. J. z 6.12.2017 r. e-protokół od 01:30:01 do 01:43:12, zeznania świadka B. H. z 6.12.2017 r. e-protokół od 01:43:19 do 01:59:52, zeznania świadka N. S. z 6.12.2017 r. e-protokół od 02:00:15 do 02:21:56.

J. P. zmarła w dniu 20.03.2013 r. Spadek po niej nabyły córki E. P. i A. P. po 1/2 części.

Dowód: postanowienie z 26.11.2013 r. k. 5.

Wartość darowizny dokonanej przez J. P. na rzecz A. P. według cen na dzień szacowania i według stanu na dzień 26.04.2007 r. wyniosła 139 750 zł.

Dowody: opinia sądowa M. T. biegłej z zakresu szacowania nieruchomości z 26.04.2018 r., wyjaśnienia do opinii z 17.10.2018 r. e-protokół rozprawy od 00:02:28 do 00:21:00.

J. P. w chwili śmierci zgromadziła pieniądze w kwocie 6 000 zł, które A. P. przeznaczyła na pogrzeb matki. Ponadto miała na koncie w banku oszczędności w kwocie 11 000 zł, które po jej śmierci zostały pobrane przez E. W..

(okoliczności bezsporne)

Pozew o zachówek E. W. wniosła w dniu 26.01.2015 r.

Dowód: prezentata na pozwie – k. 1.

Sąd zważył co następuje:

W zasadzie kwestia ustalenia czy powódce przysługiwało prawo do otrzymania zachowku po zmarłej matce była bezsporna. Postępowanie miało na celu określić należną wysokość tego żądania.

Spadek po J. P. zmarłej w dniu 20.03.2013 r. nabyły jej córki E. W. i A. P., które dziedziczyły po połowie (zob. postanowienie spadkowe k. 5). Zgodnie z treścią przepisu art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy, albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachówek). Przepis ten dawał powódce uprawnienie do żądania zachowku.

Niemalże 6 lat przed śmiercią J. P., w dniu 26.04.2007 r. matka stron darowała swojej córce A. P. udział w prawie własności wynoszący 1/2 części w nieruchomości - działce numer (...), dla której Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...), a także prawo własności nieruchomości – działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...). Zgodnie z treścią przepisu art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku darowizny dokonane przez spadkodawcę. Dalej w myśl przepisu art. 996 zd 1 k.c. darowizna dokonana przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Trzeba zauważyć, że J. P. pozostawiła prawie pusty spadek, gdyż główne składniki majątkowe (nieruchomości) darowała przed śmiercią pozwanej. Podstawę roszczenia powódki stanowił przepis art. 1000 § 1 k.c., według którego jeżeli uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy może on żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże obdarowany jest obowiązany do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny. Wartość przedmiotu darowizny oblicza się według zasad określonych przepisem art. 995 § 1 k.c. to jest według stanu z chwili dokonania darowizny, a cen według chwili ustalania zachowku. Ustaleń w tym zakresie dostarczyła opinia sądowa M. T. z 26.04.2018 r., biegłej z zakresu szacowania nieruchomości. Biegła wskazała, że wartość darowizny liczona jako wartość nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) oraz udziału 1/2 wartości nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) wynosiła

139 750 zł. Dokonując oszacowań rzeczoznawca dokonała oględzin nieruchomości, uwzględniła jej przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Biegła uzasadniła wybór podejścia i metody szacowania. Co jest bardzo istotne, dokonując wyliczeń, biegła odtworzyła stan budynku na dzień darowizny tj. 26.04.2007 r. przez weryfikację zeznań świadków, dostarczonych przez pozwaną faktur, rachunków, a także dokonując oględzin. W swoich wyjaśnieniach biegła przekonująco i w sposób wyczerpujący odniosła się do zarzutów powódki. W szczególności podała, że dokonując wyliczeń przyjęła stan budynku jako dobry z przeznaczeniem do remontu i w tej sytuacji stan okien nie wpływał na wycenę. Ponadto budynek pełnił funkcję mieszkalną i brak było podstaw do przyjęcia, że pełnił funkcję usługową. W konsekwencji przyjęcia, że wartość darowizny (przy uwzględnieniu wymagań art. 995 k.c.) wynosiła 139 750 zł, należy wskazać, że wartość zachowku wynosiła 34 937,50 zł. Stanowiło to połowę wartości udziału E. W., który by otrzymała gdyby nie darowizna. Zatem zachówek w kwocie 34 937,50 zł stanowił bazę do dokonania ewentualnych potrąceń.

Powódka zgłaszała zarzut odnośnie modyfikacji sumy zachowku o kwotę nakładów na nieruchomość. Trzeba zauważyć, że pozwana przed otrzymaniem darowizny korzystała z nieruchomości, tak więc jej wydatki należy traktować jako czynione pod tytułem darmym na rzecz matki, bądź też jako element partycypacji związanej z korzystaniem z nieruchomości. Taka konstatacja zadecydowała o oddaleniu wniosków dowodowych pozwanej co do czynionych przez nią wydatków na nieruchomość. Skoro biegła ustaliła wartość nieruchomości na dzień darowizny to żadnego istotnego znaczenia nie miały wydatki pozwanej poniesione po tej dacie.

Od należnej sumy zachowku należało odjąć kwotę 5 500 zł stanowiącej połowę sumy pobranej przez powódkę z rachunku spadkodawczyni. Przy dziedziczeniu w zakresie 1/2 części spadku po J. P. powódce należała się kwota 5 500 zł. Skoro powódka zatrzymała całą sumę 11 000 zł to uzyskała 5 500 zł ponad jej udział. Tym samym kwota 5 500 zł pokryła w części należny powódce zachówek.

Z kolei rozliczeniu do zachowku nie podlegały środki pieniężne w kwocie 6 000 zł, które J. P. zostawiła w chwili śmierci. Pieniądze te A. P. w całości przeznaczyła na pogrzeb matki, co potwierdziła powódka.

Powódka wskazywała, że poniosła koszty na pogrzeb ojca i załatwienie spraw spadkowych po ojcu. Jeśli istotnie tak było to wydatkowane na ten cel środki nie były długami spadkowymi po J. P..

Zważywszy powyższe ustalono, że wartość zachowku z samej umowy darowizny 34 937,50 zł pomniejszona o kwotę 5 500 zł (połowa sumy wybranej z konta spadkodawcy przez powódkę) dawała sumę 29 437,50 zł stanowiącą ostateczną wartość zachowku. Taką kwotę w punkcie I sentencji wyroku zasądzono od pozwanej na rzecz powódki z ustawowymi odsetkami od 26.01.2015 r. do dnia zapłaty. Powódka przed wytoczeniem powództwa występowała z żądaniem o wypłatę należnego jej zachowku, tak więc jej świadczenie było wymagalne na dzień wniesienia pozwu.

Dalej idące żądanie należało oddalić z przyczyn podanych wyżej.

Koszty procesu zostały stosownie rozdzielone. Zgodnie bowiem z przepisem art. 100 zd. 1 k.p.c. w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Powódka żądając 40 tys. zł wygrała sprawę w 74 %, a przegrała w 26 %. Odwrotne proporcje dotyczą pozwanej. Do kosztów procesu powódki zaliczono opłatę sądową w kwocie 2 000 zł, koszty zastępstwa prawnego w kwocie 2 400 zł, opłatę od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz koszty opinii sądowej w kwocie 1 000 zł, łącznie – 5 417 zł. Do kosztów pozwanej należało zaliczyć koszty opinii w kwocie 1 000 zł. Po stosunkowym rozdzieleniu (4 008,52 zł – 260 zł) należało zasądzić od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3 748,52 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Za udział w rozprawie w dniu 17.10.2018 r. biegłej należało przyznać ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kamiennej Górze wynagrodzenie w kwocie 420,64 zł. Ogólnie wydatki wyłożone przez Skarb Państwa na opinię biegłej wyniosły 1 580,27 zł. Stosownie do przepisu art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obciążono strony obowiązkiem pokrycia tej należności stosownie do wyników postępowania. Wobec powyższego nakazano pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kamiennej Górze kwotę 1 169,40 zł, natomiast powódce – kwotę 410,87 zł, tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.